

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

Ünite

ROMAN

Konu

- Roman
- Romanın Yapı Unsurları
- Sözcük Türleri
- Yazım ve Noktalama

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

4. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1	Roman; yaşanmış ya da yaşanması mümkün olay veya durumların kişi, yer ve zamana bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı uzun edebî türdür.	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
2	Roman türünün ilk örneği, İspanyol yazar Cervantes'in (Servantes) XVII. yüzyılın başlarında yayımlanan *Don Quijote* (*Don Kişot*) adlı eseridir.	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
3	Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir. Türün ilk örnekleri çeviri eserlerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
4	İlk çeviri roman, Yusuf Kâmil Paşa'nın Fransız yazar Fénelon'dan (Fenelon) 1859 yılında çevirdiği *Télémaque*'tır (*Telemak*).	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
5	İlk yerli roman, Şemsettin Sami'nin *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseridir.	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan
6	Türk romanı, teknik açıdan Servetifünun Dönemi'nde güçlenmiş; Halit Ziya Uşaklıgil, roman türünün Batılı anlamdaki ilk örneklerini vermiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	Hatırlamıyorum 0 Puan

Hatırlıyor muyum?

7	Konularına göre romanlar: Macera (serüven) romanı, sosyal roman, bilim kurgu romanı, tarihî roman, fantastik roman, psikolojik roman (tahlil romanı), polisiye roman, tezli roman, egzotik roman diye adlandırılır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
8	*Yaprak Dökümü*, Reşat Nuri Güntekin'in yazdığı sosyal roman örneğidir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
9	Yansıttıkları edebî akımlara göre romanlar: Klasik roman, romantik roman, realist roman, natüralist roman, egzistansiyalist roman, modern roman, postmodern roman şeklinde adlandırılır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
10	*Sefiller*, Victor Hugo (Viktor Hügo) tarafından yazılan romantik romandır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
11	Olay örgüsünün oluşmasında kişiler arasındaki iç ve dış mücadeleler, anlaşmazlıklar çatışmaları ortaya çıkarır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
12	Olay örgüsüne hâkim olan, olay örgüsünü belirleyen çatışmaya; temel çatışma denir. Diğer çatışmalar, temel çatışmayı destekler.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

13	Kişilerin kendine özgü özellikleriyle diğer kişilerden ayrılanlarına karakter; kıskançlık, cimrilik, korkaklık gibi benzerlerinin niteliklerini abartılı bir biçimde üzerinde toplayanlarına tip denir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
14	Metindeki rol dağılımlarına göre kişiler; başkahraman, yardımcı kahramanlar, karşıt güç şeklinde çeşitlenir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
15	Romanda işlenen olayların başlangıcından bitimine kadar geçen süre romanın zamanıdır. Romanda olayın geçtiği zaman ile geçmiş ve gelecek zaman arasında ilişki kurulabilir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
16	Romanda olayların geçtiği çevre ve yerler mekândır. Mekân, tasvir edilerek okuyucunun zihninde canlandırılır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
17	Kişilerin karakter özelliklerinin belirlenmesinde içinde yaşadıkları mekân da etkili olduğu için romanda mekân betimlemelerine geniş yer verilir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
18	Tema, romanın bütününe hâkim olan temel duygu veya düşüncedir. Tema soyut ve genel bir kavramdır. Metin dışında da var olabilen sevgi, aşk, dostluk, yalnızlık gibi kavramlar temayı oluşturabilir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

19

Anlatıcı, romandaki olayı anlatan kişidir. Anlatıcı, yazarın kendisi değil kurmaca bir kişidir. Romanda olaylar birinci veya üçüncü kişi ağzından anlatılır.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

20

Bakış açısı; yazarın romandaki kişi, olay, yer ve zamanı ele alış biçimi ve bunlara karşı takındığı tutumdur.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

21

Hâkim bakış açısında anlatıcı, olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Olayları anlatırken kahramanların aklından geçenleri ve psikolojilerini yansıtır.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

22

Çalıkuşu, Gizli El, Damga, Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadın Düşmanı, Yeşil Gece, Acımak, Yaprak Dökümü, Ateş Gecesi, Değirmen, Miskinler Tekkesi adlı kitaplar Reşat Nuri Güntekin'in tanınmış eserlerindendir.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

23

1963 yılında yayımlanan *Küçük Ağa* adlı romanda, I. Dünya Savaşı sonrası dönem anlatılmaktadır. Tarık Buğra, *Küçük Ağa*'da Akşehir'i merkeze alarak Kurtuluş Savaşı'nın bir dönemini anlatmıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

24

Küçük Ağa, İbiş'in Rüyası, Firavun İmanı, Gençliğim Eyvah, Dönemeçte, Yağmur Beklerken adlı romanlar Tarık Buğra'nın tanınmış eserlerindendir.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

25

Konusu ve amacı belli olan, nerede ve ne zaman yapılacağı önceden bilinen, bir plana göre hazırlanıp dinleyiciler önünde yapılan konuşmaya hazırlıklı konuşma denir. Hazırlıklı konuşmada hazırlık, planlama ve sunum aşamaları bulunur.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
00-32	33-40	41-50	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

Tüm maddelerin konu özeti

Eşleştirme

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

I.		II.	
1	Roman türünün ilk örneği	Pastiş	A
2	İlk çeviri romanımız	*İntibah*	B
3	İlk yerli romanımız	*Eylül*	C
4	İlk tarihî romanımız	*Télémaque* (*Telemak*)	Ç
5	İlk edebî romanımız	*Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*	D
6	İlk psikolojik romanımız	*Araba Sevdası*	E
7	İlk realist romanımız	*Zehra*	F
8	İlk natüralist romanımız	Parodi	G
9	Postmodern romanda çeşitli metin türlerinin biçim ve anlatım özelliklerinin taklit edilmesidir.	*Cezmi*	H
10	Postmodern romanda daha önce yazılmış bir metnin içerik yönünden örnek alınmasıdır. Bütüncül ya da kısmi olabilir.	*Don Quijote* (*Don Kişot*)	I

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

1. Şehrin caddelerinde tarihî yapılar var ( ) çeşmeler, hamamlar, kümbetler ( ) Bize tarihî bir hava solutan bu eserlere kim sahip çıkacak ( ) onları kimler koruyacak( )

2. Belleğimdeki anılar şeridi, biraz hızlanarak dönmeye başladı ( ) ilkokulu bitirişim ( ) ortaokulda ailemden ayrılmam ( ) lise yıllarım ve sonraları ( )

3. Yengece ( ) Niçin yan yan gidersin ( ) ( ) demişler ( ) "Serde kabadayılık var." demiş.

4. Eski bir Arap şair şöyle der ( ) ( ) Doğum yeri, tüm ihtiyaçları karşılasaydı güneş, oğlak burcunu hiç terk etmezdi ( ) ( )

5. Yaşlı adam ( ) Evladım ( ) bu mektubu bana kim göndermiş ( ) ( ) diye seslendi etrafındakilere.

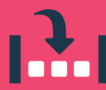
A. (:) (,) (,) (...)

B. (:) (...) (,) (?)

C. (") (,) (?) (")

D. (") (?) (") (,)

E. (:) (") (.) (")

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kavramları metinde doğru boşluklara yerleştiriniz.

Tanzimat	kozmik zaman	karakter	anlatmaya	vaka zamanı
tarihî	Servetifünun	romantik	geriye dönüş	mekân
egzotik roman	sosyal	*Don Kişot*	tip	olay örgüsü
fantastik	dış mekân	Cumhuriyet	macera	

1. Roman .... bağlı edebî metinler arasındadır.
2. Türk edebiyatında romanın ilk örnekleri .... Dönemi'nde verilmiştir.
3. Romanda belli bir düşünceyi, toplumun zihniyetini temsil eden kişilere .... denir.
4. Romanda olumlu ve olumsuz yönleri ile verilen, benzerlerine başka eserlerde rastlanmayacak derecede tavırları ve düşünceleri olan, belirli bir tip özelliği göstermeyen kişilere .... denir.
5. Romanın dışında var olan, toplumların yaşamış oldukları somut, gerçek zamana .... denir.
6. Romanda olayların geçtiği zamana .... denir.
7. Roman türünün ilk örneği, İspanyol yazar Cervantes XVII. yüzyılın başlarında yayımlanan .... adlı eseridir.
8. Türk romanı, teknik açıdan .... Dönemi'nde güçlenmiştir.
9. Uzak ve yabancı ülkelerin doğa ve insanlarını konu edinen roman türüne .... denir.
10. Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan romanlara .... roman denir.
11. *Yaban*, ... roman örneğidir.
12. .... roman; sınıf çatışması, geçim sıkıntısı, göç gibi toplumsal ve ekonomik sorunları veya birtakım töreleri ele alan roman türüdür.
13. Romanda olayların bir ana olay etrafında gelişip sıralanması ile oluşan yapı unsuruna .... denir.
14. Victor Hugo'nun (Viktor Hügo) *Sefiller* adlı eseri yansıttığı edebî akım yönünden .... romandır.
15. Romanda olayların geçtiği çevre ve yerlere .... unsuru denir.
16. Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması .... tekniğidir.

Çoktan Seçmeli

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim. Benim yanımda büyüğüm de yoktu. Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim ve yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissederdim.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Anlatıcı birinci tekil kişidir.
B) Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
C) Psikolojik roman örneğidir.
D) Kurmaca gerçeklik söz konusudur.
E) Olayın geçtiği zaman ve mekân belirsizdir.

2. Aşağıdakilerden hangisi realist roman örneği değildir?

A) *Araba Sevdası*
B) *Suç ve Ceza*
C) *İntibah*
D) *İki Şehrin Hikâyesi*
E) *Anna Karenina*

3. (I) İlk çeviri romanımız Yusuf Kâmil Paşa'nın Fransız yazar Fénelon'dan (Fenelon) 1859 yılında çevirdiği *Télémaque*'tır (*Telemak*). (II) İlk tarihî romanımız Şemseddin Sami'nin yazdığı *Cezmi*'dir. (III) Ahmet Ümit'in romanları polisiye roman türüne örnek gösterilebilir. (IV) Reşat Nuri Güntekin'in yazdığı *Yaprak Dökümü* sosyal roman örneğidir. (V) *Yüzüklerin Efendisi* ise fantastik roman örneğidir.

Yukarıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Natüralizm, XIX. yüzyılın sonlarında Fransa'da ortaya çıkmış bir edebî akımdır. Evrende olup bitenlerin nedensellik bağlantısı içinde belirlendiği görüşünü esas alan determinizmin edebiyata yansımasıdır. Realizmin ileri aşaması sayılır.

Aşağıdaki yazarlardan hangisi özellikleri verilen akım doğrultusunda roman yazmıştır?

A) Tolstoy
B) Émile Zola
C) Stendhal
D) Umberto Eco
E) Victor Hugo

5. Roman türü ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Romanlarda zaman ve mekân belirsizdir.
B) Romanlarda kurmaca gerçeklik söz konusudur.
C) Kahramanlar genellikle belirli bir zümreyi temsil eder.
D) Olaylar her zaman kronolojik sıralama ile aktarılır.
E) Romanlar okuyucuya ders vermeyi amaçlar.

6. I. Arkadaşı ile uzun süredir görüşmüyordu.
II. Sizinle gelirim ancak bir şartım var.
III. Son demde bu mevsim gibi benzim de kül olmuş.
IV. Yalnız kalmayı hiç sevmezdi.
V. Bekledik lakin gelen giden olmadı.

Yukarıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcükler türleri bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Kocamustafapaşa'ya vardıkları zaman, epeyce yorgundular. Evvela caminin önündeki kahveye oturup çay içtiler. Sonra türbeyi gezdiler. Nuran kurumuş çınarı muhafaza için etrafına çekilen parmaklığa, Yesavi yazısıyla fırdolayı yazılan bu çınarın ve yerin hikâyesine bayıldı.

Bu metinle ilgili hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Niteleme sıfatı kullanılmıştır.
B) Somut isimlere yer verilmiştir.
C) Neden-sonuç anlamı katan bir edat vardır.
D) Sıfat yapan -ki kullanılmıştır.
E) Yönelme hâli eki alan isimler vardır.

8. İnsan, duygusal bir varlıktır ama duygularını ifade edebilme konusunda yeterince başarılı değildir. Özellikle toplum içinde duygularını dile getirmenin bir zayıflık göstergesi olarak algılanması, bu durumun önemli bir nedenidir. Bu tür toplumsal kabullerden dolayı ne duygularımıza kulak vermeyi öğrenebiliriz ne de onları nasıl ifade edebileceğimizi.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Tekrarlı bağlaç
B) Kişi zamiri
C) Türemiş isim
D) Belirtme sıfatı
E) Edat

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde hem niteleme hem de belirtme sıfatı alan bir isim vardır?

A) Kardeşimin dersleri bu yıl da iyi değil.
B) Kuş cıvıltıları arasında yürüyüş yapardık.
C) Rüzgâr, ağaçlara yeni bir şarkı söylüyordu.
D) Sonradan geldiği için oturacak yer bulamadı.
E) İnsanlar tiyatro binasından neşeyle çıkıyordu.

10. Aşağıda verilen altı çizili sözcüklerden hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

A) <u>Kimse</u> onun üzülmesini istemiyordu.
B) İnsan <u>başkalarına</u> muhtaç olmadan yaşamayı bilmeli.
C) <u>Birinin</u> ismimi söylediğini duyar gibi oldum.
D) Sabahtan akşama kadar <u>seni</u> bekledik.
E) <u>Bazı</u> günler sahilde yürüyüş yapardık.

11. Aşağıdakilerden hangisinde "yalnız" sözcüğü isim görevinde kullanılmıştır?

A) Yaşadıklarını yalnız onunla paylaşabilirdi.
B) Yalnız geçirdiği günler aklına geldikçe üzülüyordu.
C) Kitabımı sana veririm yalnız çabuk okumalısın.
D) Bu kalabalık şehirde çok yalnızdı.
E) Yalnız taştan duvar olmaz, der büyüklerimiz.

12. Bir noktadan sonra, hayal ettiğim bu dünya benim elimden çıkar ve kafamın içinde yaşadığım şehirden daha gerçek olur. O zaman bütün insanlar ve sokaklar, eşyalar ve binalar sanki hep birlikte aralarında konuşmaya, benim önceden hissedemediğim ilişkiler kurmaya; sanki benim hayalimde ve kitaplarımda değil kendi kendilerine yaşamaya başlarlar.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Birden fazla ismi belirten sıfat vardır.
B) Birden fazla tamlananı olan isim tamlaması vardır.
C) Hâl eki alan birden fazla isim vardır.
D) İyelik eki alan birden fazla isim vardır.
E) İşaret zamirlerine yer verilmiştir.

13. Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimlerden şarkılar getirdim sana.

Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Yönelme hâli eki alan zamir
B) Birliktelik anlamı katan edat
C) Türemiş sıfat
D) Çokluk eki alan isim
E) Belirtisiz isim tamlaması

14. "İdris susmuştu. Sessiz, sıkıntılı <u>bir</u> (I) yolculuk başladı. Arif <u>kendi</u> (II) içinde sinirlendi, uğraştı durdu. <u>Kimseye</u> (III) belli etmeden kendini yiyordu. Tarlada pancar bitecek <u>gibi</u> (IV) değildi. <u>Bu</u> (V) atlarla çabuk çabuk dönmek olanaksızdı."

Bu parçada numaralandırılan sözcüklerle ilgili hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I numaralı sözcük sayı sıfatıdır.
B) II numaralı sözcük dönüşlülük zamiridir.
C) III numaralı sözcük belgisiz zamirdir.
D) IV numaralı sözcük edattır.
E) V numaralı sözcük işaret sıfatıdır.

15. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

A) Bu konuyla ilgili kanun, *Resmî Gazete*'de yayımlandı.
B) *Mai Ve Siyah*, Halit Ziya'nın en sevilen romanlarındandır.
C) Arabasını yanlış yere park etmiş.
D) Bu seneki zirve tırmanışı Ağrı Dağı'nda gerçekleşmiştir.
E) Onu en son Ramazan Bayramı'nda görmüştüm.

16. Aşağıdakilerin hangisi natüralist roman örneğidir?

A) *Cezmi*
B) *Felâtun Bey ile Râkım Efendi*
C) *Karabibik*
D) *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*
E) *Hasan Mellah*

17. Aldırışsız kürek çekiyor ellerim
Bir budalalık sandalı dünya
Ulaştığım sahiller kıyı kaldılar
Derinliğine bilme rüyasında

Bu şiirde aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Belgisiz sıfat
B) Soyut isim
C) Belirtisiz isim tamlaması
D) Niteleme sıfatı
E) Çoğul isim

18. "Öğretmen olmanın, o küçücük çocukların hayatlarına dokunmanın benliğinde bıraktığı derin iz; zaman ilerledikçe onu daha mutlu eder olmuştu."

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Kişi zamiri
B) Miktar zarfı
C) İşaret sıfatı
D) Türemiş isim
E) İlgeç

19. Yüzlerce yıllık ormanın kuytularında <u>öylece</u> (I) duruyordu işte, dimdik ve mağrur. Gümüş renkli kabuklarla kaplanmış, ormanın <u>bütün</u> (II) ağaçlarından çok <u>daha</u> (III) uzun boylu bir ağaç. Bursa'nın ünlü kumaşları gibi yeşil <u>yapraklarının</u> (IV) arasından ateş topu gibi patlayan zakkum, pembemsi çiçekleriyle oracıkta duruyor ve kışın kapanmış bir havuzun sessiz hüznüyle "Ben buradayım." diye <u>ünlemsiz</u> (V) çığlıklar atıyordu.

Bu parçadaki altı çizili sözcükler tür bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Üsküdar gezintileri Nuran'a İstanbul'u tanımak hevesini vermişti. Ezici sıcağa rağmen birkaç gün üst üste İstanbul'a indiler. Eski saraydan başlayarak camileri, medreseleri, semt semt gezdiler. Akşamüstü Beyoğlu'nda bir kahvede dinleniyorlar yahut herkes işini görmek için ayrılıyor, sonra vapurda buluşuyorlardı.
Nuran'ı iskelede beklemek, gecikince gözü saatte kalmak; kahramanımız için ayrı hazlar oluyordu. Mizah edebiyatlarının belli başlı mevzusu olan kadınların bekletmek huyundan erkeklerin bu kadar şikâyetçi olmasına şaşıyordu. Nuran'ı beklemek ona çok lezzetli geliyordu. Her şey lezzetliydi, ucunda Nuran bulunmak şartıyla.
Genç kadın İstanbul'u tanıdıkça Mümtaz'a hak veriyordu. Bir gün ona,
— Kuzum, senin yaşın bu kadar genç. Öyle olduğu hâlde bütün bu eski şeyleri nereden seviyorsun, diye sordu.
Mümtaz o zaman ona İhsan ağabeyi anlattı. Gençliğinde Paris'te Jaures'in peşinden bir zamanlar nasıl ayrılmadığını, sonra Balkan Harbi içinde İstanbul'a dönüşünde birdenbire nasıl değiştiğini, nasıl kendi hayatımızın kaynakları etrafında dolaştığını, anları şahsi bir tecrübe gibi yaşamaktan nasıl bıkmadığını söyledi.
— Bende İhsan'ın tesiri büyüktür. Asıl hocam odur. Onun sayesinde o kadar az yoruldum ki... İhsan'ın en güzel tarafı, insan için yolları kısaltmayı bilmesidir.
O söyledikçe Nuran'ın İhsan'ı tanımak arzusu artıyordu.
— Öyle ise bir gidip görelim yahut Emirgan'a çağıralım.
— Zaten seni tanımalarını istiyorum. Doğrusunu istersen biraz geciktik. Ben ağabeyim diyorum, İhsan babam sayılır.
Nuran bir müddet düşündü, sonra karar verdi.
— Vazgeç, dedi. Bu yaşta nişanlı olarak takdim edilmek hoşuma gitmiyor. Nasıl olsa görürüz, herhâlde onu da Macide'yi de çok seveceğimi biliyorum.
Sonra yeniden o gün gördükleri şeylere döndüler. Cerrahpaşa'yı gezmişlerdi. Nuran, avlularında ot bitmiş, damı çökük, fukara yatağı medreselere, harap Tabhane'ye, Hekimoğlu Alipaşa Camisi'nin yüzük taşı biçimine hayran oldu.
İstanbul'un bu semtleri bu ağustos gününde, pislikten, tozdan, sıcaktan bitaptı. Her yerde harabe çeşnisi, sıcağın arttırdığı bezginlik, bir yığın hasta ve yorgun çehre, fizyolojik çöküş göze çarpıyordu. Şehir ve içinde oturanlar, o kadar birbirlerine benziyorlardı. Yorgun göz veya vücutla dört beş metre murabbasına sığdırılmış, tahtaları morarmış, kiremitleri kırık, cüssesi yana doğru yatmış evler birbirini tamamlıyorlardı; ikisi de içinde doğdukları şehri tanımasa bir senaryo için hazırlanmış sanabilirlerdi.
Ara sıra tıpkı caddedeki insanları ite-kaka geçen hususi otomobiller, lüks arabalar gibi bu yıkık, bir tarafı çarpılmış, pencereleri süsleyen sardunyalara varıncaya kadar sefaletin kemirdiği evlerin yanı başında beyaz ve tahini boyalı eski bir konak yavrusu, mazideki zenginliğin, hayatın çiçeği lüksün, hâlâ şaşırtıcı bir artığı gibi görünüyordu. Onların da çoğu boyasızdı. Açık, perdesiz pencerelerden bu mazi artıklarıyla hiç de uyuşamayan biçare başlar uzanıyordu.
Onların yanı başlarında mimarisi meçhul, herhangi hayat standardına girmesi imkânsız, upuzun veya tıknaz, biri oburunu hiç tutmayan, semtin havasına sırtını çevirmiş, duvarları çivit boyalı kireçle örtülmüş yirmi sene evvelki kârgir evlere tesadüf ediyorlardı.

Yukarıdaki metin Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanından alınmıştır. Bu metin doğrultusunda romanın yapı unsurlarını tespit ediniz.

a. **Olay örgüsü:** ....

b. **Kişiler:** ....

c. **Zaman:** ....

d. **Mekân:** ....

e. **Anlatıcı ve bakış açısı:** ....

Açık Uçlu Sorular

Aşağıda verilen metinlerde altı çizili olan sözcüklerin türünü bulup tabloda işaretleyiniz.

CÜMLE	İSİM	SIFAT	ZAMİR	EDAT	BAĞLAÇ	ÜNLEM
Ahmet Celâl, köyün çobanı Hasan'la uzun bir kır gezisinden sonra köye döndüğü bir akşam köye yeniden düşman askerlerinin geldiğini görür.						
Bak, kaç gündür İstanbul'da, Üsküdar'da geziyoruz, sen Süleymaniye'de doğmuşsun, ben Aksaray'la Şehzade arasında küçük bir mahallede doğdum. Hepsinin insanlarını, içinde yaşadıkları şartları biliyoruz.						
Söyle, de ki: Bin tane kitap okumak gerek. Geceleri de uykusuz kalınacak. Her gün durmadan koşulacak, akşama kadar; sonunda epsilon kadar küçük bir fayda temin edilecek.						
Önce ipin eğrisinden balığın donduğunu hemen anlayamamıştı ama umduğundan erkendi. İpte hafif bir gevşeme hissetmişti, sağ eliyle usul usul çekmeye başladı.						
Mehmet Ali, bavullarımı sıra sıra duvarın dibine koydu ve sonra dışarıya çıktı.						
Fen Müdürü, elinde olmayarak atmak üzere olduğu kahkahasını önlemek için masasında ayağa kalktı. Murtaza'ya elini uzattı: "Yaşşa sen Murtaza Efendi!"						

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

GÜN OLUR ASRA BEDEL

Sarı-Özek'in yerlileri olan Kazaklar ise ülkelerini terk etmemiş. Yeni yeni kuyular kazıp su buldukları yerlerde toplanmışlar. Yine de pek tenha imiş. Sarı-Özek ancak savaştan sonra, su taşıyan tankerler işe koyulduğu zaman başlamış. Tanker sürücüsü bölgeyi iyi tanırsa otlakta, üç dört ayrı yerdeki sürülerin su ihtiyacını karşılıyormuş. Büyük sürü sahipleri, çevredeki sovhozlar ve kolhozlar o zamanlar buralarda mandıralar kurmayı, böyle bir yatırımın neye mal olacağını ve risklerini bile düşünmüşler. İyi ki bunu düşünürken epey zaman kaybetmişler ve bu arada Ana-Beyit yakınlarında bir şehir oluşuvermiş. "Posta Kutusu" diyorlardı bu adsız şehre. "Posta Kutusu'na gittim.", "Posta Kutusu'ndan geldim.", "Posta Kutusu'ndan şunu aldım, bunu aldım." diyorlardı. Posta Kutusu zamanla büyümüş, bir asfalt yolla bir yandan uzay üssüne, öbür yandan demir yoluna bağlanmış ve buraya yabancıların girmesi yasaklanmıştı. İşte Sarı-Özek'te bu defa endüstrileşmiş bir yerleşim kurulması böyle olmuştu.

Orada geçmişten kalan tek iz Ana-Beyit mezarlığı idi. Devenin çift hörgücü gibi tıpatıp birbirine benzeyen ve bu yüzden Ekiz Tübe (İkiz Tepe) denilen iki tepenin üzerindeydi Ana-Beyit. Bu mezarlık bölgenin en kutsal mezarlığı sayılıyordu. Eskiden bazı aileler ölülerini buraya öyle uzak yerlerden getirirlerdi ki cenaze alayı geceyi bozkırda geçirmek zorunda kalırdı. Ve ölünün yakınları merhumu Ana-Beyit'e gömmüş, ona böyle saygı gösterebilmiş olmaktan haklı bir gurur duyarlardı. Halk içinde en çok sayılan, sevilen, bilgili, haklı bir üne sahip insanlar buraya gömülürlerdi. Her şeyi bilen ve bölgeyi çok iyi tanıyan Yelizarov bu mezarlığa 'Sarı-Özek Ana Kabri' derdi.

O gün, Boranlı demiryolu istasyonundan çıkıp bozkırda ilerleyen develi, traktörlü, kazma makineli ve köpekli tuhaf cenaze alayı, işte oraya gitmekteydi.

Cengiz Aytmatov, Gün Olur Asra Bedel

1. Yazarın eserinde, yaşadığı coğrafyanın geçmişine ve diğer özelliklerine dair bilgiler vermesinin gelecek nesiller açısından faydaları neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

....

....

....

2. Yazarın eserinde, yaşadığı toplumun kutsal saydığı değerleri hakkında bilgi vermesini, kültürel unsurların gelecek nesillere aktarılması açısından değerlendiriniz. Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

....

....

....

3. Yazarın geçmişte yaşanan olayları anlatmasını ve kültürel değerleri ön plana çıkarmasını, toplumda millî bilinç oluşturması açısından doğru buluyor musunuz? Neden?

....

....

....

....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ÇALIKUŞU

Dördüncü sınıftaydım. Yaşım on iki kadar olmalıydı. Fransızca muallimimiz Sör Aleksi bir gün bize yazı vazifesi vermişti. "Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışın. Bakalım neler bulacaksınız. Sizin için güzel bir hayat temrini olur." demişti.

Hiç unutmam: Yaramazlığımdan, gevezeliğimden bıkan sörler o sınıfta beni arkadaşlarımdan ayırmışlar, bir köşede tek kişilik küçük bir sıraya oturtmuşlardı.

Müdirenin söylediğine göre "ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar" orada bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum.

Bir yanımda kocaman bir tahta direk vardır. Ne yapılsa baştan çıkarılmasına imkân olmıyan ve ara sıra çakımın ucuyla ötesine, berisine açtığım yaracıklara stoik bir vakarla tahammül eden sessiz sedasız, ağırbaşlı ve upuzun bir komşu.

Öte yanımda manastır terbiyesinin istediği serin ve mağmum loşluğu temin için yapılmışa benziyen ve pancurları hiç açılmıyan bir uzun pencere dururdu. Ehemmiyetli bir keşif yapmıştım. Göğsümü sıraya yaslayıp çenemi biraz yukarı kaldırdığım vakit pancurların arasından gökyüzünü bir parçasıyle bir büyük akasyanın yaprakları arasından tek bir apartman penceresi ve bir balkon parmaklığı görünürdü.
Doğrusunu söylemek lâzım gelirse manzara hiç de zengin değildi. Pencere her zaman kapalı durur, balkon parmaklığına hemen daima bir ufak çocuk şiltesi ile yorgan asılırdı.

Fakat ben, bu kadarından da memnundum.

Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhani görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe -pancur aralıklarından görünen hakikî gökyüzü- uydurduğum zaman, onlar bunu bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi. Ben de onları atlatarak bizden gizlemeğe çalıştıkları hayatı seyrediyormuşum gibi bir şey, bir atlatma ve intikam zevki duyardım.

Reşat Nuri Güntekin, Çalıkuşu

1. İlk defa 1922'de yayımlanan, 1993'teki baskısından alıntı yapılan bu eserdeki "yazmağa, geçirmeğe, olmıyan, benziyen, pancur, açılmıyan, payçasıyle, lâzım, ruhanî, hakikî, gizlemeğe" kelimeleri günümüzde "yazmaya, geçirmeye, olmayan, benzeyen, panjur, açılmayan, parçasıyla, lazım, ruhani, hakiki, gizlemeye" şeklinde kullanılmaktadır.

Eski eserlerden alıntı yapılırken zamanla değişime uğrayan kullanımların ve yazımı yanlış kabul edilen kelimelerin değiştirilmesi bir gereklilik midir yoksa eserin orijinal hâli mi okuyucuya yansıtılmalıdır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

....

....

2. Aşağıdaki cümle okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu cümlede kullanılan tırnak işaretinin işlevini ilgili boşluğa yazınız. Bu işaretin diğer işlevlerini önceki bilgilerinizden hareketle kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

"Hayattaki ilk hatıranızı yazmaya çalışın. Bakalım neler bulacaksınız? Sizin için güzel bir hayat temrini olur." demişti.

....

....

3. Aşağıda metinden alınmış cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde geçen zamirlerin altlarını çizerek türlerini ilgili boşluğa yazınız.

"Sör Aleksi bir gün bize yazı vazifesi vermişti."

....

"Müdirenin söylediğine göre 'ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar' orada bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum."

....

"Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhani görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe -pan cur aralıklarından görünen hakiki gökyüzü- uydurduğum zaman, onlar bunu bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi."

....

"Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışınız. Bakalım neler bulacaksınız?"

....

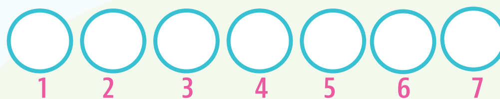
Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

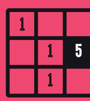
SOLDAN SAĞA

4. Olay örgüsüne hâkim olan, olay örgüsünü belirleyen unsur.
7. Romanın bütününe hâkim olan temel duygu veya düşünce.
8. Romanın edebiyatımıza girdiği dönem.
10. Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan roman türü.
12. Romanda kullanılan bir teknik.
13. Romandaki olayı anlatan kişi.
14. Romanın bir bölümü.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Romandaki gerçeklik.
2. Egzistansiyalist roman örneği.
3. Tezli roman örneği.
5. En önemli roman kişisi.
6. Roman türünün ilk örneği.
9. Kendine özgü özellikleriyle diğer kişilerden ayrılan roman kişisi.
11. Bir bakış açısı.

ANAHTAR KELİME

Kelime Avı

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

Roman türü	Karışık harfler
Romantik roman	FLSIELRE
Egzistansiyalist roman	NLUTBIA
Polisiye roman	OLMHOKLCESRSEH
Tezli roman	AABYN
Realist roman	VIIEHMSZIRAKYI
Modern roman	LSSUSYE
Sosyal roman	DÜÖPYAKÜMKAR
Postmodern roman	GÜLIAÜND
Bilim kurgu romanı	OOBBNETR
Macera romanı	RSTKTIEONCMONTOU

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME - 1

1. *Don Quijote* (*Don Kişot*)
2. *Télémaque* (*Telemak*)
3. *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*
4. *Cezmi*
5. *İntibah*
6. *Eylül*
7. *Araba Sevdası*
8. *Zehra*

EŞLEŞTİRME - 2

1. B
2. A
3. D
4. E
5. C

BOŞLUK DOLDURMA

1. anlatmaya
2. Tanzimat
3. tip
4. karakter
5. kozmik zaman
6. vaka zamanı
7. *Don Kişot*
8. Servetifünun
9. egzotik
10. fantastik
11. tarihî
12. sosyal
13. olay örgüsü
14. romantik
15. mekân
16. geriye dönüş

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. E
2. C
3. B
4. B
5. B
6. D
7. C
8. B
9. C
10. E
11. D
12. E
13. E
14. A
15. B
16. C
17. D
18. E
19. D

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

a. **Olay örgüsü:** Mümtaz ve Nuran, İstanbul'u gezerlerken Mümtaz anılarını Nuran'a anlatır. Beraber gezerlerken İstanbul'un farklı yönlerini keşfederler.

b. **Kişiler:** Mümtaz ve Nuran

c. **Zaman:** Ağustos ayının bir günü

d. **Mekân:** İstanbul

e. **Anlatıcı ve bakış açısı:** III. tekil kişi anlatıcı ve hâkim bakış açısı metinde görülür.

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

CÜMLE	İSİM	SIFAT	ZAMİR	EDAT	BAĞLAÇ	ÜNLEM
Ahmet Celâl, köyün çobanı Hasan'la uzun bir kır gezisinden sonra köye döndüğü bir akşam köye yeniden düşman askerlerinin geldiğini görür.		-----				
Bak, kaç gündür İstanbul'da, Üsküdar'da geziyoruz, sen Süleymaniye'de doğmuşsun, ben Aksaray'la Şehzade arasında küçük bir mahallede doğdum. Hepsinin insanlarını, içinde yaşadıkları şartları biliyoruz.			-----			
Söyle, de ki: Bin tane kitap okumak gerek. Geceleri de uykusuz kalınacak. Her gün durmadan koşulacak, akşama kadar; sonunda epsilon kadar küçük bir fayda temin edilecek.					-----	
Önce ipin eğrisinden balığın donduğunu hemen anlayamamıştı ama umduğundan erkendi. İpte hafif bir gevşeme hissetmişti, sağ eliyle usul usul çekmeye başladı.				-----		
Mehmet Ali, bavullarımı sıra sıra duvarın dibine koydu ve sonra dışarıya çıktı.	-----					
Fen Müdürü, elinde olmayarak atmak üzere olduğu kahkahasını önlemek için masasında ayağa kalktı. Murtaza'ya elini uzattı: "Yaşşa sen Murtaza Efendi!"						-----

BECERİ TEMELLİ-1

1. Yazarın eserinde yaşadığı coğrafyanın geçmişine ve diğer özelliklerine dair bilgiler vermesi, gelecek nesillerin yaşadıkları yerin geçmişi hakkında bilgi sahibi olmalarını ve mensubu oldukları milletin manevi değerlerini öğrenmelerini sağlayabilir. Böylece millî bilince sahip, benliğini korumayı başarabilen nesiller yetiştirilebilir.

2. Yazar eserinde yaşadığı toplumun kutsal saydığı değerleri hakkında bilgi vererek kültürel unsurların gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Kendi milletinin kutsal değerlerini bilen ve bu değerlere sahip çıkan yeni nesiller, popüler olan yabancı kültürlerin olumsuz etkilerinden kendilerini korumayı başarabilirler.

3. Doğru buluyorum. Çünkü yazarın geçmişte yaşanan olayları anlatması, milletin bu olaylardan ders çıkarmasını ve aynı hatalara tekrar düşmemesini sağlayabilir. Kültürel değerleri ön plana çıkarması da milletin kendi kültürel özelliklerini korumasını ve yabancı kültürlerin olumsuz etkilerini bertaraf etmesini sağlayabilir. Böylece millî bilince sahip, dostunu ve düşmanını tanıyan, dışarıdan gelebilecek tehlikelerin farkında olan nesiller yetiştirilebilir.

BECERİ TEMELLİ-2

1. Dil, canlı bir varlık olması nedeniyle sürekli değişim ve gelişim hâlindedir. Bu nedenle zamana bağlı olarak kelimelerin kullanımında değişiklikler meydana gelebilmektedir. Yazım kuralları da aynı şekilde zamana göre değişiklik gösterebilmektedir. Geçmişten günümüze aktarılan yazılı metinlerde geçmişteki yazım özelliklerinin korunması metinlerin orijinalliğinin korunması açısından faydalı olur. Okuyucuların metnin yazıldığı döneme ait konuşma dili hakkında fikir sahibi olmalarını ve o dönemi zihinlerinde canlandırmalarını sağlayabilir. Cevabı yoruma açıktır.

2. "Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışın. Bakalım neler bulacaksınız? Sizin için güzel bir hayat temrini olur." cümlesi aktarma cümlesi olması nedeniyle tırnak içine alınmıştır. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır. Bunların dışında cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları, bilimsel çalışmalarda künye verilirken makale adları tırnak içine alınır.

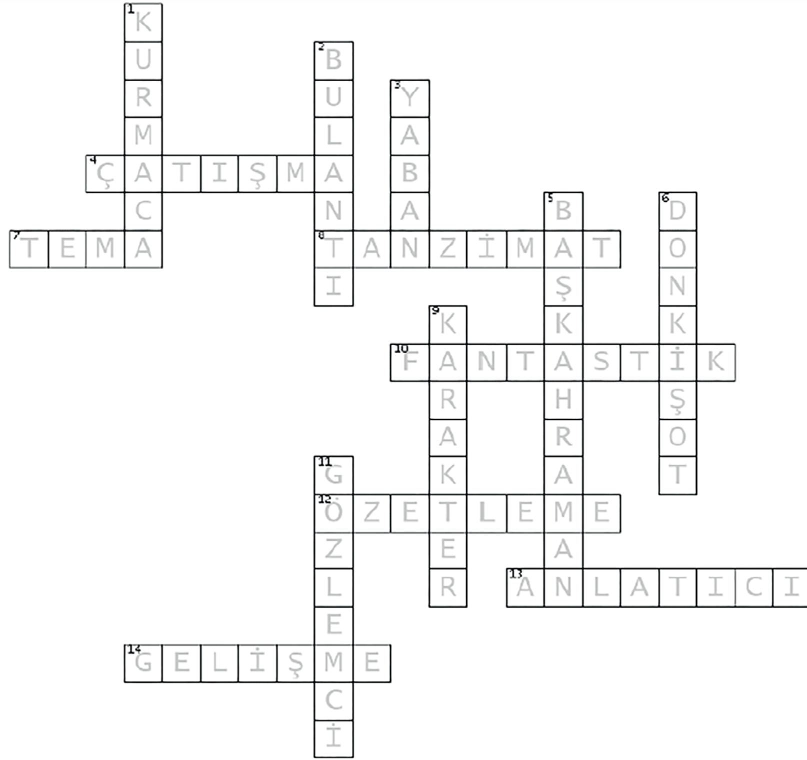
3. "Sör Aleksi bir gün <u>bize</u> yazı vazifesi vermişti." Kişi (şahıs) zamiri

"Müdirenin söylediğine göre "ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar" <u>orada</u> bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum." İşaret zamiri

"Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhanî görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe -pancur aralıklarından görünen hakikî gökyüzü- uydurduğum zaman, <u>onlar</u> <u>bunu</u> bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi." onlar: Kişi zamiri / bunu: İşaret zamiri

"Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışınız. Bakalım <u>neler</u> bulacaksınız?" Soru zamiri

BULMACA

ANAHTAR KELİME: ***TELEMAK***

KELİME AVI

1. *SEFİLLER*
2. *BULANTI*
3. *SHERLOCK HOLMES*
4. *YABAN*
5. *KIRMIZI VE SİYAH*
6. *ULYSSES*
7. *YAPRAK DÖKÜMÜ*
8. *GÜLÜN ADI*
9. *BEN ROBOT*
10. *MONTE CRISTO KONTU*

ANAHTAR SÖZCÜK: CERVANTES

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr